

Lausuntoyhteenveto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys väylämaksulain muuttamisesta ja väylämaksulain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Esityksen mukaan väylämaksua kannetaan puolittettuna vielä vuonna 2021 kuten sitä on kannettu vuosina 2015–2020. Toimenpiteellä pyritään kompensoimaan kauppamerenkulun elinkeinoille ja kuljetusasiakkaille aiheutuneita tulojen menetyksiä ja kannattavuushaasteita sekä varmistamaan meriliikenteen toimivuus COVID-19-tartuntatautiepidemiasta seuranneissa taloudellisesti epävarmoissa olosuhteissa.

Esityksestä järjestettiin lausuntokierros 26.6.–12.8.2020 Lausuntopalvelussa ja Vahvassa. Esitykseen annettiin yhteensä 15 lausuntoa. 13 lausuntoa saatiin kauppamerenkulun, logistiikan ja ulkomaankaupan aloja edustavilta etujärjestöiltä ja yrityksiltä. Kaksi lausuntoa saatiin viranomaistahoilta. Lisäksi kaksi tahoja ilmoitti, ettei heillä ole asiassa lausuttavaa.

Hallituksen esitystä väylämaksun kantamisesta puolittettuna vuonna 2021 puollettiin lausunnoissa yleisesti. Esitystä selvästi vastustavia lausuntoja ei annettu. Esitystä pidettiin tarpeellisena keinona alentaa ulkomaankaupan logistisia kustannuksia tartuntatautiepidemiaan liittyvien taloudellisten menetysten ja edelleen jatkuvan epävarmuuden vuoksi.

Elinkeinoja edustavien tahojen lausunnoissa esitettiin kuitenkin yleisesti väylämaksun puolituksen jatkamista yhden vuoden sijaan kahdella tai useammalla vuodella tai väylämaksun pysyvää alentamista kuljetuskustannusten ennakoimiseksi ja ulkomaankaupan kilpailukyvyyn parantamiseksi. Useissa lausunnoissa esitettiin väylämaksun poistamista vuodelta 2021 tai väylämaksun poistamista kokonaan viimeistään alennuksen päättymisen jälkeen. Näissä kannanotoissa väylänpidon ja jäänmurron kustannukset esitettiin katettavan valtion talousarviosta.

Yhdessä lausunnossa esitettiin, että kriisin väistyessä väylämaksun alennukseen tulee suhtautua kriittisesti kilpailua vääristävänä ja kansantaloudellisesti tehottomana tukena.

Valtiontalouden näkökulmaa korostavassa lausunnossa todettiin hallituksen käynnistämien merenkulun tukitoimien kokonaisuuden olevan mittava, eikä väylämaksun alentaminen lisää sen vaikuttavuutta. Lausunnossa korostettiin myös valtiontalouden aseman heikentymistä.

Suomen Varustamot ry lausui toimialan ja jäsenyritysten taloudellisesti merkittävästi heikentyneeseen ja epävarmana jatkuvaan tilanteeseen vedoten, että väylämaksun puolituksen tulisi olla pysyvä tai sen tulisi olla voimassa ainakin vuosina 2021–2023. Suomen Varustamot ry lausui vastustavansa väylämaksusta luopumista. Lausunnon mukaan väylämaksulla on ohjattu aluskannan ominaisuuksia niin, että liikennöinti tapahtuu usein ilman merkittävää jäänmurtajien apua ja jäänmurron kustannuksia säästään, alusten liikennöinti on ympärivuotisesti säännöllistä, luotettavaa ja turvallista ja ympäristöriskit ovat vähäiset.

Suomen Merimies-Unioni SMU ry lausui kannattavansa valmistelussa olevaa hallituksen esitystä väylämaksujen kantamisesta puolitettuna vuonna 2021.

Suomen Laivameklarit ry piti hallituksen tavoitetta keventää ulkomaankaupan logistiikan kustannuksia poikkeustilanteessa erittäin hyvänä. Lausunnossa kuitenkin tuotiin esille se, että väylämaksu on ollut puolitettuna vuodesta 2015 lähtien ja puolituksen jatkaminen vuonna 2021 ei tuo todellista kompensaaatiota merikuljetusten kustannuksiin. Lausunnossa esitettiin harkittavan väylämaksun poistoa tai lisäalennusta ulkomaankaupan logistiikan kustannusten tukitoimena.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK piti hyvänä hallituksen tavoitetta alentaa ulkomaankaupan logistisia kustannuksia pandemian aiheuttamassa tilanteessa. Matkustajaliikenteessä koetut vaikeudet ovat laajenemassa lastialusliikenteeseen. Kansainvälisen talouden kehitystä on vaikeaa arvioida. Siihen nojaten lausunnossa esitettiin väylämaksun puolittamisen jatkamista vähintään kahdella vuodella, jotta ulkomaankaupan yritykset ja varustamot voisivat ennakoida kustannusrasitetta pidemmälle. Lausunnossa esitettiin väylämaksun pysyvää poistamista ensisijaisena toimenpiteenä. Sillä esitettiin olevan positiivisia vaikutuksia ulkomaankaupan kilpailukykyyn, merenkulun tehokkuuteen, ilmastopäästöjen vähentämiseen, kiertotalouden tehostamiseen ja transitoliikenteeseen.

Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry (SHLL) piti hyvänä hallituksen halua parantaa ulkomaankaupan logistista kilpailukykyä poikkeustilassa väylämaksun puolitusta jatkamalla vuodelle 2021. Lausunnon mukaan ensisijainen vaihtoehto kuitenkin olisi luopua väylämaksusta ja kattaa meriväyliin liittyvät kustannukset valtion talousarviovaroista. Toissijainen vaihtoehto olisi jatkaa väylämaksun puolitusta vähintään kahdella vuodella ulkomaankaupan kustannusten ennakoinnin vuoksi.

Suomen Satamaliitto ry esitti lausunnossaan, että väylämaksusta luovuttaisiin kokonaan vuodelta 2021 vientiteollisuuden kustannuskilpailukyyn turvaamiseksi taloudellisen kriisin pitkittyessä.

Turun Huolinta- ja laivanselvitysliikkeiden Yhdistys (THLY) ry esitti, että väylämaksun puolitusta jatkettaisiin vähintään kahdella vuodella ulkomaankauppaa käyvien yritysten ja varustamojen ennakoitimahdollisuuksien vuoksi. Jatkossa tulisi ottaa käsittelyyn väylämaksun poistaminen kilpailukyyn lisäämiseksi.

HaminaKotka Satama Oy totesi väylämaksun alentamisella olevan myönteisiä vaikutuksia ulkomaankaupan kilpailukykyyn, meriliikenteen tehokkuuteen ja ilmastopäästöjen vähentämiseen sekä transitoliikenteeseen. Väylämaksun puolitusta esitettiin jatkettavan tässä vaiheessa vähintään kahdella vuodella kustannusrasitteen ennakoimiseksi pidemmälle. Väylämaksujärjestelmää pidettiin monimutkaisena ja aluksia eri tavoin kohtelevana. Ensisijaisena ja pysyvänä toimena esitettiin väylämaksun poistamista kokonaan ulkomaankaupan ja transitoliikenteen kilpailukyyn varmistamiseksi sekä liikenteen tuomien tulojen säilyttämiseksi Suomessa.

Metsäteollisuus ry piti myönteisenä hallituksen esityksen pyrkimystä ylläpitää vientiteollisuuden merikuljetusten kilpailukykyä väylämaksun puolitusta jatkamalla. Pidemmällä aikavälillä väylämaksusta tulisi kuitenkin luopua ja jäänmurto tulisi rahoittaa valtion talousarviosta. Lausunnossa tuotiin esille kuljetusten kustannustehokkuuden erityinen merkitys metsäteollisuudelle sekä ympäristösääntelystä jo seuranneet ja tulossa olevat merikuljetusten kustannuksia lisäävät toimenpiteet. Väylämaksun puolitusta 2015–

2020 pidettiin hyvänä toimenpiteenä rikkidirektiivin vaikutusten pienentämiseksi. Lausunnossa viitattiin maailmankaupan epävarmaan tulevaisuuteen ja pitkien toimitusketjujen toimialojen erityisiin haasteisiin vallitsevissa oloissa.

Neste Oyj piti väylämaksun puolituksen jatkamista tärkeänä ja perusteltuna toimena. Jatkuvasta epävarmuudesta johtuen ja logistiikan ennustettavuuden vuoksi puolitusta tulisi kuitenkin jatkaa kahdella vuodella. Väylämaksun todettiin lisäävän viennin kuluja kilpailijamaihin verrattuna ja lausunnossa esitettiin, että pidemmällä aikavälillä väylämaksusta tulisi luopua ja väylänpito tulisi kustantaa valtion talousarviosta.

Suomen Yrittäjät ry piti väylämaksun puolituksen jatkamista ymmärrettävänä vientiteollisuuden, kilpailukyvyn ja merikuljetusten toimivuudesta huolehtimisen kannalta. Lausunnossa kuitenkin korostettiin, että kriisin jälkeen yrityksille suunnattuja tukia, myös väylämaksua, tulee tarkastella kriittisesti etenkin, jos ne vääristävät kilpailua ja ovat kansantaloudellisesti tehottomia.

Keskuskaupakamari ja kaupakamarit korostivat väylämaksun olevan ulkomaankaupan logististen kustannusten kokonaisuudessa läpilaskutuserä, joka siirtyy suoraan rahtiasiakkaiden maksettavaksi lisäten suomalaisten yritysten takamatkaa ulkomaankaupan kuljetuskustannuksissa. Nykyinen väylämaksujärjestelmä on lausunnon mukaan monimutkainen ja rasittaa lastialuksia liikaa. Väylämaksun tulisi kohdella aluksia tyypistä ja käyntimääristä riippumatta tasapuolisemmin. Väylämaksulle tarvittaisiin pysyvä ennustettavissa oleva ratkaisu. Lausunnossa esitettiin lopuksi väylämaksusta luopumista pysyvästi.

Satakuntaliitto piti hallituksen esitystä väylämaksun puolituksen jatkamisesta vuodelle 2021 vientiteollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn vuoksi välttämättömänä. Lisäksi väylämaksun alentamisella esitettiin olevan myönteisiä vaikutuksia merenkulun tehokkuuteen, ilmapäästöjen vähentämiseen ja transitoliikenteeseen.

Huoltovarmuuskeskus lausui, ettei heillä ole huomautettavaa hallituksen esityksen huoltovarmuuteen liittyviin näkökohtiin. Väylämaksun väliaikainen puolitus varmistaa osaltaan Suomen huoltovarmuutta.

Valtiovarainministeriön lausunnossa todettiin valtiontalouden rahoitusaseman merkittävä heikentyminen sekä hallituksen muodostamat linjaukset ja merenkulkuun ja muihin elinkeinoihin kohdistuvat tukitoimet. Kokonaisuuden todettiin olevan mittava, eikä väylämaksun alentamisen katsottu lisäävän sen vaikuttavuutta.

Tulli ja Valtioneuvoston kanslia ilmoittivat, ettei heillä ole asiassa lausuttavaa. *Ahvenanmaan maakunnan hallitus* ei lausunut asiassa.

Hallituksen esitystä ei muutettu lausuntopalautteen perusteella.